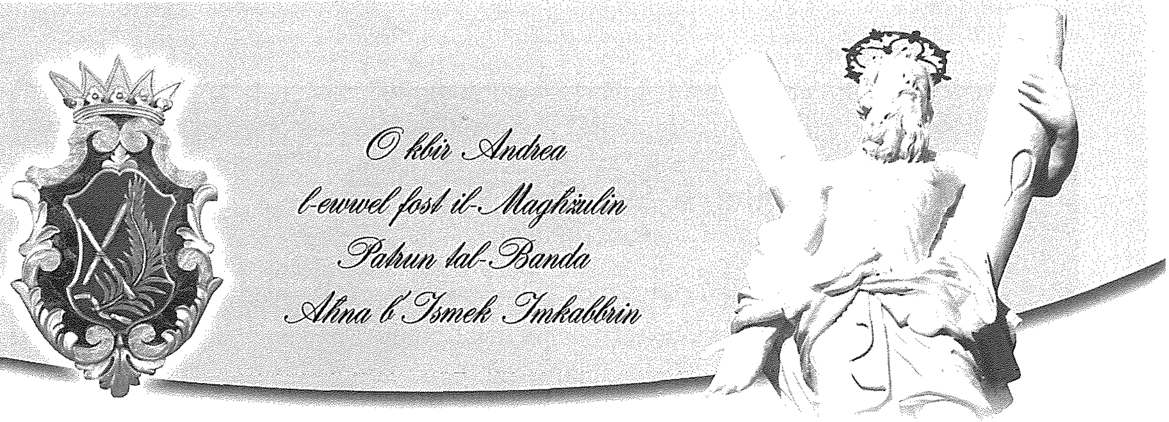

Tifkiriet ta' Anniversarji li seħħew fis-snin 1886 u 1896

Kitba ta' George Bondin

Fis-sena 1886 kif ukoll 1896, fir-raħal ta' Ħal Luqa seħħew żewġ episodji li ħallew marka fuq iż-żewġ soċjetajiet mużikali ta' Ħal Luqa, l-Għaqda Mużikali *Sant'Andrija* u l-Għaqda Mużikali *l-Unione*. Xieraq għalhekk li din is-sena nfakkru dawn iż-żewġ ġrajjiet. Sfortunatament dawn kienu żewġ diżgrazzji li tefgħu lil dawn is-soċjetajiet f'niket kbir u lill-istess raħal f'luttu għal żmien twil. Għalkemm għaddew il fuq minn mitt sena, għadhom jissemmew sal-lum.

GIUSEPPI MICALLEF: Fundatur u l-ewwel President tal-Għaqda Mużikali Sant'Andrija.

Is-sena 2016 taħbat il-130 anniversarju mill-mewt b'incident tas-Sur Giuseppi Micallef. Dan Giuseppi Micallef kien qabel kollox Ħal Luqi, ġuvni ta' 37 sena, u twieled fis-sena 1848 minn Andrea u Pawla nee Farrugia. Missieru kien hu l-perit Francesco Micallef. Giuseppi kien il-kbir fost ħamest aħwa: Gio Franġisk, Salvu, Nikola u Cristina Cremona (xebba Micallef) li kienet il-mara ta' Gian Patist Cremona.

Sa minn ċkunitu Giuseppi wera ruħu intelliġenti ħafna u ma' sħabu kien dejjem meqjus bħala Kap. Wara li temm l-edukazzjoni sekondarja tiegħu kompla bl-istudji tiegħu u laħaq Spettur Sanitarju mad-Dipartiment tax-Xogħlijiet Pubbliċi u kellu l-uffiċċju tiegħu fi Strada Rjali l-Belt Valletta, ħdejn il-Borża; bieb ma' bieb mal-każin tal-Banda *Nazionale Vincitrice* (Illum il-*Kings' Own Band*).

Giuseppi Micallef kien persuna ta' inizjattiva kbira u popolari ħafna. Fis-sena 1883, grupp ta' żgħażagħ immexxija minnu, waqqfu uffiċjalment is-*Societa e Filarmonica San Andrea*, u nħatar bħala l-ewwel president tagħha. Insibuh ukoll bħala Prokuratur tal-fratellanza tal-Madonna taċ-Ċintura. Fiż-żmien li kien prokuratur tal-festa tal-Madonna taċ-Ċintura, li kienet kibret ħafna, u fil-gazzetta *Malta* tat-3 ta' Settembru 1884, dehret ittra li tfaħħar lill-prokuratur Giuseppe Micallef għall-festa li għamel isbaħ mis-soltu.

F'April tal-1886, kien inqala' inċident bejn Giuseppi Micallef u ċertu kuċċier Paolo Magri. Jidher li dawn it-tnejn kellhom xi jgħidu fuq xi ħaġa banali, imma fil-furja tal-mument, Magri xejjer il-pipa taċ-ċaqquf li kellu u laqat lil Micallef f'għajnejh.

GIUSEPPI MICALLEF (1848-1886)

B'konsegwenza ta' dan, Micallef mhux ma kienx biss tilef għajnejh, imma minħabba l-infezzjoni li kienet ġabet magħha l-ferita, tilef ħajtu wkoll.

Il-gazzetta *Malta* tat-22 ta' Mejju 1886, ħabbret il-mewt ta' *"dak iż-żagħżugħ żvinturat li bejn wieħed u ieħor xahar ilu kien midrub f'għajnu minn kuċċier bil-kanna tal-pipa"*. Wara l-arrest ta' Paolo Magri kienet saret kawża urġenti kontra tiegħu. Kulħadd kien ħadha kontrih minħabba li kien ikkaġuna l-mewt ta' bniedem għal xejn b'xejn. Ta' dan l-inċident, Paolo Magri pattiha qares għax wara eghluq xahar minn dan l-inċident, l-istess Magri kien ġie kkundannat għal tnax-il sena ħabs b'xogħol iebes.

Giuseppi Micallef miet nhar l-20 ta' Mejju 1886 fl-Isptar Ċentrali tal-Furjana, fl-età ta' 37 sena. Fil-funeral tiegħu, il-Banda Sant'Andrija wasslitu sal-knisja parrokkjali ta' Ħal Luqa bid-daqq ta' marċi funebri u ġie midfun fl-istess knisja parrokkjali.

Wara l-mewt tal-mibki Giuseppi Micallef il-Banda Sant'Andrija ħatret president effettiv lil Mastru GioFranġisk Micallef, ħu l-mibki Giuseppi Micallef u missier il-perit Indri Micallef.[1]

Sehem il-Banda Sant'Andrija fil-funeral ta' Antonio Spiteri bandist tal-Banda Unjoni

Anniversarju ieħor li ser infakkru huwa dak tal-120 sena mill-mewt b'diżgrazzja tal-bandist Antonio Spiteri fil-Każin tal-Banda l-*Unione* F'din id-diżgrazzja, għalkemm fl-eqqel tal-piki bejn iż-żewġ każini tal-banda, il-kumitat tal-Banda Sant'Andrija offra minn rajh is-servizz tal-banda biex takkumpanjah b'marċi funebri. Dan il-ġest intlaqa' bil-qalb mill-Kumitat tal-Banda l-*Unione*.

Dan kien il-bidu ta' użanza sabiħa li kienet imfaħħra minn kulħadd u l-unika f'Malta, li meta xi waħda miż-żewġ baned f'Ħal Luqa iġarrbu mewt ta' xi bandist minn tagħhom, kienet tkun il-banda l-oħra li tieħu ħsieb biex takkumpanja il-katavru b'marċi funebri.

Naraw x'kiteb is-sur Noè Ciappara dwar din id-diżgrazzja fil-manuskritt tiegħu: *Storja ta' Ħal Luqa - numru XVIII.*

Fil-24 ta' Novembru 1896, kienet ġrat diżgrazzja kbira f'Ħal Luqa. Kienet qorbot il-festa ta' Sant'Andrija, iż-żewġ każini kienu qed jippreparaw biex jissollenizzaw bħas-soltu bil-briju u marċijiet brijużi tagħhom, tista' tgħid bl-impika ta' xulxin min ikabbar il-festa l-iktar.

Dak iż-żmien il-logħob tan-nar, bombi, murtali, gassijiet eċċ., kienu jaħdmuhom fil-każin stess b'periklu kbir. F'dik il-ġurnata tal-24 ta' Novembru, filgħaxija filwaqt li l-membri tal-Każin Unione kienu qegħdin jaħdmu dan in-nar, kif kienu qegħdin iħalltu xi kuluri, jaqbdilhom vampa u n-nar kollu li kellhom lest jieħu f'daqqa u bl-isplużjoni kbira tiegħu jiġġarrfu s-swali fejn kienu jaħdmu u jkorru dawk in-nies li kienu qegħdin jaħdmu dan in-nar.

L-isplużjoni nstemgħet mar-raħal kollu... Kulħadd ħareġ mill-ħwienet u mid-djar biex imorru jagħtu l-għajnuna f'din id-diżgrazzja. Il-qassisin u l-kappillan marru jiġru fuq il-post biex jagħtu l-assoluzzjoni jekk fil-każ kien hemm xi ħadd korrut gravi. Tal-każin l-ieħor ta' Sant'Andrija, ma baqgħux lura li jmorru huma wkoll biex jagħtu l-għajnuna meħtieġa lill-korruti biex isalvawhom minn ġol-ġebel imwaqqa'.

B'xorti tajba ma kienx hemm ħlief tlieta biss jaħdmu n-nar u dawn kienu Zanzu Alamango, Lorenzo Borg, u Antonio

[1] Il-Perit Indri Micallef kien il-Perit li ħa ħsieb il-bini mill-ġdid tal-knisja ta' Ħal Luqa wara li ġġarfet bil-gwerra.

Spiteri. L-iktar li kien korrut gravi, kien dan Antonio Spiteri, l-oħrajn ma kienux fil-periklu li jitilfu ħajjithom, it-tlieta ġew meħuda malajr il-Fermerija fil-Furjana. Illi l-għada stess tad-diżgrazzja dan Antonio Spiteri ta' 27 sena miet...

Għall-aħbar tal-mewt tiegħu, ir-raħal kollu waqa' f'niket u vistu kbir. Kulħadd wera ruħu f'dispjaċir kbir għal dina d-diżgrazzja kbira fir-raħal. Sħabu tal-każin l-Unione riedu li jagħmlulu funeral mill-ikbar kif tassew kien jimmeritah, li kien l-ewwel wieħed li tista' tgħid miet eroj tal-partit.

Dan Antonio Spiteri kien wieħed mill-bandisti tal-istess banda Unione, għalhekk kien xieraq li l-funeral tiegħu ikun akkumpanjat b'marċi funebri. Il-kumitat u l-bandisti tal-Banda Sant'Andrija ftehmu bejniethom biex jitolbu lill-Kumitat tal-Banda l-Unione, biex huma jieħdu parti fil-funeral billi jdoqqu huma l-marċi funebri u huma jakkumpanjaw wara t-tebut ta' seħibhom bl-istendarti u kuruni f'idejhom.

Il-Kumitat tal-Banda l-Unione laqgħu bil-qalb din l-offerta ġeneruża u ta' rispett tal-Kumitat tal-Banda ta' Sant'Andrija u għalhekk ġie ppreparat kollox kif kien xieraq isir dan il-funeral tal-ewwel bandist li miet b'diżgrazzja f'Ħal Luqa.

L-aħbar ta' din id-diżgrazzja kienet ġriet ma' Malta kollha. Il-każini tal-baned riedu jieħdu sehem ukoll fil-funeral bl-istendarti tal-banda tagħhom, kollha bagħtu l-kondoljanzi tagħhom lill-familja ta' dan il-bandist Antonio Spiteri. Kif ukoll lill-kumitat u lill-membri tal-Każin Unione ta' Ħal Luqa.

Kienet il-ġurnata tas-26 ta' Novembru 1896 wara nofsinnhar u l-misraħ tal-knisja kien fgat bin-nies tar-raħal kif ukoll ħafna oħrajn minn barra mir-raħal biex jaraw dan il-funeral.

Il-bandisti tal-Banda Sant'Andrija, il-Kumitat u xi membri oħra bl-istendarti, ħarġu mill-każin tagħhom li kien fejn (l-istatwa ta') Sant'Andrija fi Triq il-Karmnu għaddew mit-triq imħarbta tar-Rixtellu, u waqfu fil-post tad-diżgrazzja li kien kantuniera Triq San Pawl u Triq ir-Rixtellu. Kien il-ħin tat-3.30 p.m. meta l-karru tal-mejjet wasal fejn in-nicċa tal-Karmnu fit-triq tal-Belt. Il-kleru ta' Ħal Luqa kien qiegħed jistenna wkoll il-wasla tal-mejjet u għalhekk wasal il-ħin ta' dan il-funeral.

Kollox kien imqassam għall-ordni, l-ewwel li mxew l-istendarti tat-tlett fratellanzi tar-raħal, imbagħad il-kleru kollu kompost minn abbatini, qassisin u l-kappillan Grima; u wara l-kleru imxiet il-Banda Sant'Andrija, iddoqq marċi funebri illi għall-ewwel kolpi tal-katuba, ħafna nisa u tfal li kien hemm iħarsu, beda jaqbżilhom id-dmugħ minn għajnejhom. Wara l-banda mexa t-tebut tal-mejjet fuq l-ispalla ta' erba' bandisti sħabu, wara t-tebut bandist ieħor kien iżomm f'baċir l-istrument li kien idoqq il-mejjet u mbagħad sħabu l-oħra l-bandisti, xi membri oħra tal-każin bl-istendarti u l-kuruni f'idejhom mexjin tnejn tnejn wara t-tebut u wara sħabu tal-Unione, imxew rappreżentanti tal-baned barranin li dawn komplew tawlu l-korteo tal-funeral.

Il-funeral baqa' tiela minn Triq San Pawl sal-Misraħ tal-Knisja; illi kien sar it-tieni li sar f'Ħal Luqa bid-daqq tal-marċi funebri mill-Banda Sant'Andrija, meta l-mejjet daħal fil-knisja il-Banda Sant'Andrija baqgħet iddoqq il-marċi funebri fuq iz-zuntier sakemm l-akkumpanjament kollu

Il-funeral ta' Ġużeppi Briffa, ġurvni ta' 22 sena, bandist mal-Banda Sant'Andrija li miet fis-sena 1936 u ndifen fiċ-ċimiterju ta' Triq il-Belt Valletta. Is-soċjetà Filarmonica San Andrea u l-Korp Bandistiku tagħha akkumpanjawh bl-istandardi tagħha waqt li l-banda l-oħra tar-raħal L-Unjoni akkumpanjat b'marċi funebri. Din l-użanza taf il-bidu tagħha fis-sena 1896.

Gesù hanin atieh il mistrieh ta dejjem Ind. 100 jum.

CUMITAT, SOCI U BANDISTI
FIT-TALB TAGHOOM FTACRU FIR-RUH
TA
HUCOM IL BANDIST
Antonio Spiteri
LI GIE MAHSUD MIN DINA L'ART
FL'ETÀ ECH TENERA TA 27 SENA
B'DISGRAZIA
LI SARET FIL CASIN L'UNIONE
HAL LUCA
FIL 21 TA NOVEMBRU 1896
U HALLA JIBCHUH
MHUX BISS LIL MARTU U L'ULIEDU
IMMA IN-NIES COLLHA TAR-RAHAL
ANCHE DAUC COLLHA
LI CHIENU JAFUH

Santa tal-mewt ta' Toninu Spiteri

ta' wara t-tebut daħal kollu fil-knisja u ġie midfun fl-istess knisja.

Wara din id-diżgrazzja il-Każin l-Unione kien mar għal xi żmien fi Triq Strada Parrocchiale sakemm reġgħu bnew is-swali l-inġarfa u rranġaw kollox bħalma kien qabel.

Xieraq li tibqa' mfakkra dika l-użanza tant sabiħa u edifikanti ta' bejn iż-żewġ baned ta' Ħal Luqa... kienet imfaħħra u ammirata minn kulħadd, li kienet unika f'Malta; li meta xi waħda miż-żewġ baned li jeżistu f'Ħal Luqa ġġarrab mewt ta' xi bandist minn tagħha, il-banda l-oħra tkun li tieħu ħsieb biex takkumpanja fil-funeral tiegħu b'marċi funebri; dina l-użanza tant sabiħa dejjem ġiet moqdija bil-qalb kollha; sew minn banda, kemm mill-oħra, bl-ikbar reqqa, fis-snin kollha ta' bejn 1896 - 1954. Illi wara din is-sena, minħabba xi drittijiet ta' bejniethom, dina l-użanza li kienet imfaħħra minn Malta kollha, kella tispiċċa ħesrem.

Referenzi:

Jesmond Grech - L-Għaqda Mużikali Sant'Andrija: Twelidha u Ġrajjietha; p. 44, 45 u 64.

Noè Ciappara - L-Istorja ta' Ħal Luqa; manuskritt XVIII, pp. 660-662, 670 - 674.

Ħajr lill-Avukat Dr. Joseph Sapiano, LL.D., li għoġbu jislifna l-manuskritti tas-Sur Noè Ciappara u tal-għajnuna li dejjem jagħtina.